

Сприяння рівності дівчат та хлопців та протидії гомофобії

(інструмент для спостереження за статевими питаннями в шкільному житті)

Проблема гендерної нерівності у шкільних процесах часто залишається непоміченою. Проте, різні соціологічні дослідження показують, що на шкільне позиціонування учнів, вибір шкільних ролей та стилю поведінки частково впливає їх стать. Аналогічним чином, зараз широко визнається, що викладання, здійснене будь-яким вчителем, навіть поважаючим рівність між чоловіками та жінками, майже завжди не є нейтральним.

Враховуючи професійні, лінгвістичні, поведінкові, інституційні та, звичайно, освітні звички вчителів, стає зрозумілим, що хлопці та дівчата не можуть отримувати схожого викладання і не підпорядковуються однаковим педагогічним очікуванням.

Щоб допомогти кожному з Вас ознайомитись та боротися з небажаними наслідками ненавмисної диференціації, ми пропонуємо Вам анкету, яку Ви зможете використовувати та поступово погоджувати, збагачувати, змінювати...

Мета анкети – допомогти самообстеженню, щоб визначити власні вчительські звички та гендерне функціонування класу. Вона є опорною базою для модифікації, за необхідності, повсякденної професійної практики вчителя шляхом інтеграції компетенцій, спрямованих на вирішення гендерно-чутливих питань.

СКЛАДОВІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ	КОМЕНТАРІ
План класу	
Як дівчата та хлопці сидять під час навчання? Чи існують привілейовані місця за статтю (скоріше разом, скоріше спереду, скоріше біля вікна)?	Часто спостерігаються угруповання за статтю, що може сприяти створенню гендерно-орієнтованих владних відносин поміж учнями
Розподіл мовлення	
Чи справедливий розподіл часу спілкування поміж дівчатами та хлопцями? Скільки дівчат, скільки хлопців спонтанно діляться думками? Скільки підтакують вчителю? Для кого більше притаманно, для дівчат чи для хлопців, свідомо уникати відповідей на запитання вчителя та участі в дискусіях?	Послідовні соціологічні дослідження показали, що простір мовлення в основному займають хлопці (2/3 від часу), які наважуються робити спонтанні висловлення більше, і, швидше за все, частіше караються вчителем. Дівчата мають тенденцію говорити, коли вони відчувають себе вповноваженими, і їх порушення культури мовлення є менш помітними.
Процес навчання	
Чи я однаково призначаю відповідальність учням обох статей (очищення дошки, розповсюдження документів тощо)? Чи однакові вправи виконують дівчата та хлопці? Під час організації групової роботи, чи поважається різноманіття та чи дотримується баланс розподілу завдань? Чи є у мене однакові освітні вимоги для дівчаток та хлопців?	Ті ж дослідження показали, що розподіл відповідальності також залежить від гендерних питань: завдання, що потребують уваги та турботи, надаються більше дівчатам, а ті, що пов'язані з фізичними навичками, передаються хлопцям. На пізнавальному рівні більше використовуються хлопчики для міркування та дівчата для переформулювання, виконання за зразком та синтезу.

Взаємодія між учнями	
Які форми спілкування переважно використовують дівчата та хлопці? Яке ставлення вони відображають? Чи помічаю я статеві та гомофобні жарти учнів? Чи помічаю я судження, які ґрунтуються на стереотипах?	Потенційні близькі відносини між дівчатами та хлопцями або між одностатевими учнями часто сприймаються іншими з агресією та нетерпимістю.
Врахування статі у викладенні предмету	
Чи хочу я наполягати на нейтралізації знань, їх рівній доступності для дівчат та хлопців? Коли я розробляю свої сесії, чи хочу я змінити свої приклади, щоб уникнути будь-яких стереотипних суджень? Чи є відсутність сексистських уявлень критерієм вибору підручників та інших навчальних матеріалів, якими я користуюсь? Якщо я змушений використати упереджений документ, чи я повідомляю про це студентам? Чи я постійно інформую учнів про гендерні дослідження, які стосуються моєї дисципліни?	Книги та шкільні знання часто передають стереотипи, що можуть використовуватись окремими учнями для демонстрації влади над іншими. Критичне мислення та контраверсійний підхід необхідні для запобігання повторення застарілих концепцій. Щоб допомогти учням та зменшити кількість проявів сексизму, ми можемо посилатися на результати досліджень щодо гендерних питань, які стосуються шкільного життя або всіх навчальних дисциплін.
Оцінки	
Мої оцінки однакові, коли вони адресовані дівчатам і хлопцям? Чи можу я надавати універсальні поради? При оцінюванні учнів перед всім класом, чи зважаю я на стать учня/учениці? З точки зору поведінки, чи я покараю дівчат та хлопців однаково і вимагатиму однакових санкцій за ті ж самі порушення дисципліни?	Різні дослідження показують, що знання статі учнів впливає на тип письмових чи усних зауважень та, навіть, загальний бал оцінки.
Підтримка вчительської команди	
У разі напруженості, пов'язаної з гендерною ознакою, чи проблема висвітлюється серед вчительської колегії? Чи вчителями розпочато синергійну роботу з гендерних питань? Чи рівні стосунки між хлопцями та дівчатами підтримуються всіма представниками школи, включно з медпрацівниками та обслуговуючим персоналом?	Змішана гендерна освіта часто асимілюється із сексуальною освітою і покладається на кваліфікований персонал. Однак, зрозуміло, що скорочення кількості конфліктів залежить від синергії навчальної команди та всіх представників шкільного життя.

Адаптовано Олександром Фомічовим, Наталією Кідаловою та Оксаною Полівчак за підсумком освітнього візиту до Парижу, Франція, в рамках програми «Інтеграція освіти в галузі прав людини до шкільної системи України» проекту «Навчальні програми професійного зростання» Агентства США з міжнародного розвитку, яка виконується World Learning та Консорцієм із удосконалення менеджмент-освіти в Україні (CEUME).